

Č. 13.080.

V y v l a s t n ě n í: * Ustanovení §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881 o vyvlastňovacím nároku majitelů památek nebyla zrušena nařízením ministra s plnou mocí pro správu Slovenska z 20. října 1919 č. 8380 pres. (č. 155/1919 Ú. N. č. 32/33/19).

(Nález z 24. listopadu 1937 č. 14.781/37.)

V ě c: Maďarská všeobecná úvěrní banka, filiálka v Bratislavě, proti rozh. min. škol. a nár. osvěty v Praze z 20. ledna 1934 o ochraně památky.

V ý r o k: Naříkané rozhodnutí se zrušuje.

D ů v o d y: Nař. rozhodnutím sdělil žal. úřad st-lce, že nemůže vyhověti její žádosti z 15. května 1933, aby totiž bylo rozhodnuto ve smyslu zák. čl. XXXIX:1881 buď o volné dispoziční domem v Bratislavě, Michalská ul. č. 3, či o jeho vyvlastnění jako památky. Nař. rozhodnutí je takto odůvodněno: Podle § 2 nař. min. s plnou mocí pro správu Slovenska č. 155/1919 (8380 pres.), publikovaného v Úředních novinách z 31. října 1919 č. 32—33 a vydaného na podkladě § 12, resp. 14 zákona z 10. prosince 1918 č. 64 Sb. a na základě § 1 zák. čl. XXXIX:1881, patří do ochrany památek mimo jiné též rozhodování o zboření, přestavbách, přístavbách a jiných změnách ve vzhledu budov pocházejících z I. poloviny XIX. století nebo budov starších. Tímto nař. bylo pozměněno — pokud jde o uvedené budovy — ustanovení §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881, na které se st-lka odvolává. St-lčin dům v Bratislavě, Michalská ul. č. 3, který jest — pokud jde o trakt do ulice Michalské — významnou památkou z doby klasicismu kol. r. 1780, je budovou ve smyslu § 2 cit. nař. min. s plnou mocí pro správu Slovenska, vázne na něm památkový nexus, a jako takový požívá bez dalšího ochrany, aniž bylo nutno k jeho zachování jej vyvlastniti.

Maje provéstí revisi nař. rozhodnutí, přihlédl soud nejprve k obsahu petitu st-lčina z 15. května 1933. Tímto žádala stěžující si banka u min. škol. a nár. osvěty ve smyslu § 3 zák. čl. XXXIX:1881 za rozhodnutí, zda dům čp. 159 v Bratislavě, jehož je vlastníci, je památkou, a je-li tomu tak, oznamovala podle § 7 cit. zák. článku, že dům jako památku udržovati nechce, a žádala proto za provedení vyvlastňovacího řízení. Za důvod uváděla, že filiálka je v likvidaci a dům třeba prodati, při památkovém nexu ztratil by však na ceně. Byly tu tedy petitů dva. Jednak žádost za rozhodnutí, zda jde o chráněnou památku, jednak eventuální — při případ kladného zodpovězení otázky prvé — žádost za vyvlastnění.

Oba tyto petitů zodpověděl žal. úřad tak, že, pokud jde o petit první, vyslovil, že není zde třeba nějakého zvláštního prohlášení za chráněnou památku, ježto jde o budovu, na níž podle doby jejího vzniku vázne památkový nexus již podle § 2 nař. ministra s plnou mocí pro správu Slovenska č. 155/1919 (8380 pres.) Úr. Nov. č. 32—33. Proti tomuto vyří-

zení nemá stížnost námitek a obrací se jak podle svého úvodu, tak i podle celého obsahu proti vyřízení petitu druhého. Tento druhý petit pak žal. úřad zamítl z toho důvodu, že vázne-li na řečeném domě takto památkový nexus a požívá-li dům jako takový bez dalšího památkové ochrany, pak není třeba budovu tu k jejímu zachování vyvlastniti. Při tom vychází žal. úřad zřejmě z názoru, že § 2 nař. č. 155/1919 byla zrušena ustanovení §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881, o něž st-lka jako majitelka domu svůj tvrzený nárok o vyvlastnění opírala.

Ježto se pak st-lce v řízení správním jednalo o to, aby v případě, že žal. úřad uzná dům st-lčin za památku, byl dům ten ve smyslu §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881 od st-lky vykoupen (vyvlastněn), shledal soud nutným zabývat se v první řadě otázkou, zda nař. ministra s plnou mocí č. 155/1919 mohly býti zrušeny §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881, jak zato má žal. úřad, či má pravdu stížnost, která hájí právní názor, že zmíněné předpisy §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881, jednající o nárocích majitelů chráněných památek, zůstaly cit. nařízením č. 155/1919 nedotčeny.

Podle § 3 zák. čl. XXXIX:1881 rozhodoval ministr případ od případu, které stavby se mají zachovati jako umělecké památky. Majitel takovéto památky měl pak podle § 4 povinnost na své útraty památku tu udržeti v neporušeném stavu. Povinnost tato však přestala, jestliže majitel památky podle 1. odst. bodu 2 § 7 oznámil, že památku udržovati nechce. V tomto případě ministr buď majitele zmocní, aby s památkou volně nakládal, nebo nařídí její vyvlastnění (§ 8).

Přihlédne-li se naproti tomu k nař. ministra s plnou mocí pro správu Slovenska č. 155/1919, je zřejmo, že nějakých výslovných ustanovení o tom, že se předpisy §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881 mění nebo ruší, nař. to neobsahuje. Zbývalo by tedy zkoumati, zda snad z jeho materiálního obsahu nelze dovoditi, že zmíněná ustanovení zák. čl. XXXIX:1881 měla býti derogována. Při tom nutno ovšem zdůrazniti, že taková derogace musila by plynouti z obsahu příslušných ustanovení zcela jasně a nepochybně, poněvadž nějaké extensivní interpretaci by bránila již sama povaha věci. Neboť znamenala-li ochrana uměleckých památek zavedená zák. čl. z r. 1881 určité zásahy do vlastnických a disposičních práv a byly-li současně předpisy §§ 7 a 8 cit. zák. článku subjektům těchto práv poskytnuty určité výhody, pak zrušení takových výhod, znamenající v podstatě další, a to daleko přísnější omezení vlastníka v jeho soukromoprávních a hospodářských vztazích, musilo by se státi způsobem naprosto jasným, každou pochybnost vylučujícím. Extensivní výklad v takovéto otázce nemůže míti místa stejně tak jako i poukaz na úkoly moderního státu, jak se o to snaží žal. úřad ve svém odvodním spise. Než takovouto nepochybnou vůli nelze z obsahu cit. nař. ministra s plnou mocí pro správu Slovenska č. 155/1919 nikterak vyčísti.

Paragraf 1 nař. toho p o v ě ř u j e o c h r a n o u v ý t v a r n ý c h p a m á t e k uměleckých, historických i lidových, přírodních i ochranou svérázu kraje a domoviny »Vládní komisariát pro ochranu památek na Slovensku« a přikazuje mu pravomoc bývalé uherské komise pro zachování uměleckých a historických památek. Úřadu tomu přísluší s p o l u r o z -

h o d o v a t i ve všech záležitostech, které přímo nebo nepřímo mají vliv na ochranu památek. Státní i autonomní úřady jsou povinny v takových případech úřad ten uvědomiti a věc mu předložiti, n e s m í však záležitost tuto vyřídití proti protestu vládního komisariátu pro ochranu památek. Z tohoto ustanovení, povahy po výtce organizační, nedá se však nikterak dovoditi, že by obsah jeho se dotýkal nějak předpisů §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881 ve smyslu shora uvedeném.

V předpise § 2 cit. nař., o nějž žal. úřad právě opírá svůj právní názor, se pak vypočítává, které záležitosti spadají do oboru ochrany památek. Spadají sem: 1. úřední jednání o povolení k úplnému nebo částečnému zbourání staveb z první poloviny XIX. století a starších, ať stavby ty jsou budovy a domy ve městech, či díla lidové architektury, 2. úřední jednání o všech změnách na těchto stavbách, jakými jsou zvláště a) p ř e s t a v b y, ať se změnou půdorysu či fasád, b) p ř í s t a v b y, ať ve směru horizontálním či kolmém, c) změny ve vzhledu budovy (nátěry, průčelí . . .). Dále sem spadají: 3. úřední jednání o n o v ý c h s t a v b á c h v o k o l í p a m á t e k s t a v e b n í c h, zvláště kostelů, radnic, zámků, hradů, paláců, klášterů; 4. úřední jednání v otázkách z o b o r u v e ř e j n é e s t e t i k y, pokud se týkají ochrany památek a domoviny, zvláště o regulačních plánech měst, osad a podniků, jimiž se mění vzhled ulic a veřejných náměstí a prostorů, jako jsou stavby pomníků, pavilonů, vedení elektrických drah a pod. Bod 5. mluví pak o úředních jednáních o stavbách továren, mostů, o regulacích řek a jiných stavbách (otevření dolů, lomů a jiných podniků k vykořisťování pokladů přírodních v krajích, které se vyznačují přírodními krásami nebo přírodními památkami, zvířectvem, rostlinstvem, útvary geologickými). Bod 6. se týká jednání o inventářích kostelů, far, cechů, zejména pokud jde o prodej nebo výměnu starších kusů zařízení kostelů, bohožebných nádob, paramentů a cechovních památek. Konečně v bodě 7. se stanoví, že do oboru ochrany památek patří i jednání o archeologických vykopávkách, které přísluší projednatí se státním úřadem archeologickým.

Ježto pak ostatní ustanovení cit. nař., t. j. paragrafy 3 až 5, se týkají otázek, které s dnešním předmětem stížnosti vůbec nesouvisí, nutno se omeziti jen na zkoumání shora uvedeného a úřadem dovolaného § 2 cit. nař. A tu i když předpis ten ve spojitosti s § 1 přiznává vládnímu komisariátu pro ochranu památek právo s p o l u r o z h o d o v á n í (oproti dřívějšímu postavení býv. uher. komise pro zachování uměl. a histor. památek) v záležitostech tam blíže uvedených — ve kterých podle povahy věci rozhodují jinak úřady jiné, zejména s t a v e b n í — nelze z jeho slovního obsahu ani smyslu nikterak dovoditi, že by se dotýkal obsahu §§ 7 a 8 zák. čl. XXXIX:1881 potud, pokud tyto předpisy zakládají určité nároky majitelů budov, prohlášených za chráněnou památku. Ba dokonce ani pomocí extensivního výkladu nenašla by se půda v obsahu cit. nař. ve směru hájeném žal. úřadem.

Jestliže však j i ž z o b s a h u cit. nař. plyne, že tento se nedotýkal nijak obsahu práv plynoucích majiteli budovy z §§ 7 a 8 cit. zák. čl.,

pak není již z toho důvodu nař. rozhodnutí, vyslovivší, že vyvlastnění v důsledku ustanovení § 2 nař. ministra s plnou mocí pro správu Slovenska není třeba, v souhlasu se zákonem. Za této situace nepřichází pak již vůbec v úvahu zkoumání, zda a pokud cit. nař. č. 155/1919 je zákonem kryto.

Vyslovil-li tedy žal. úřad, že nějakého zvláštního prohlášení sporného domu za uměleckou památku není třeba, vyřídil tím první část petitu st-lčina potud, že dům ten památkou jest. Jestliže však další oznámení st-lčino ve smyslu § 7 cit. zákona a žádost za provedení vyvlastňovacího řízení vyřídil tím, že vyvlastnění není třeba v důsledku ustanovení § 2 cit. nař., jímž prý příslušná ustanovení §§ 7 a 8 cit. zák. čl. z r. 1881 byla změněna, ocitl se — jak dovoďeno — v rozporu se zákonem, a bylo proto nař. rozhodnutí zrušiti podle § 7 zákona o nss č. 164/1937 Sb.

Č. 13.081.

Řízení správní. — Samospráva obecní: I. O několika odvoláních z platebních rozkazů o předpisu obecního poplatku parcelačního z několika samostatných parcelačních povolení může odvolací úřad rozhodnouti v jediném výměru. — II. Jestliže podle pravoplatného parcelačního povolení má parcelant platiti parcelační poplatky postupně při prodeji jednotlivých parcel, nelze na něm požadovati parcelační poplatky ihned najednou.

(Nález z 26. listopadu 1937 č. 3335/35-6.)

V ě c: František B. (adv. Dr. August Krischke z Říčán) proti rozh. okr. úřadu v Říčanech z 1. dubna 1935 o parcelačním poplatku.

V ý r o k: Naříkané rozhodnutí se zrušuje.

D ů v o d y: Třemi platebními výměry z 15. března 1934 předepsal obec. úřad v Mnichovicích Františku B. za prodloužení parcelačního povolení a povolení parcelace jeho pozemků na obec. parcelačním poplatku částky 4.212 Kč, 18.208 Kč a 14.585 Kč, splatné do 14 dnů.

V odvolacím řízení namítal František B., že platební rozkazy odporují parcelačním povolením, podle nichž má parcelační poplatky platiti postupně při prodeji jednotlivých parcel.

Obec. zastupitelstvo zamítlo podaná odvolání a odkázalo na usnesení okr. výboru v Říčanech, jímž bylo obci uloženo, aby neprodleně podle pravidel předepsala a vybrala veškeré poplatky parcelační.

Okr. úřad v Říčanech zamítl další odvolání nař. výměrem z těchto důvodů: Podle § 13 pravidel o vybírání obec. poplatků stavebních, schválených usnesením zem. výboru pro Čechy v Praze ze 17. září 1930, jsou poplatky parcelační splatny do 14 dnů po doručení platebního rozkazu v celku, nikoli při odprodeji jednotlivých parcel. K ná-